

רשימות

בפרשת השבוע

חנוכה

כתוב בשו"ע [סימן תרע"א ה'] "נר חנוכה מניחו על פתח הסמוך לרשות הרבים מבחוץ", ויש לשאול מדוע חז"ל תקנו בחנוכה דבר מיוחד שאין במצוות אחרות, להדליק בחוץ ברשות הרבים, דבר שלא מצינו כמותו בשאר מצוות שהם כולם בחצרות בית ה'?" [ואפילו במצוות שמצינו בהם שהם משום פרסומי ניסא כגון קריאת המגילה בפורים זה הרי בתוך בית כנסת ולא ברחובה של עיר].

י"ל בענין גזירת היוונים שהנה היוונים רצו לבטל שבת חודש ומילה כמו שכתוב במגילת אנטיוכס [פסוק יא] וז"ל "עתה באו ונעלה עליהם ונבטל מהם את הברית אשר כרת להם שבת ראש חודש ומילה", ואפשר לומר שרצו לבטל דווקא את אלו השלושה דברים כיון שהם זמנים של התכנסות ושמחה בעשית מצוות ה', והיוונים ראו באלו המצוות את עיקר הקשר של ה' עם עמו, שהרי שבת ומילה הם זמנים של שמחה והתכנסות בבית הכנסת וכן בשבת מקריבים קרבנות, וגם בראש חודש יש קרבן מוסף וכן מתכנסים בסעודת ראש חודש המוזכר כבר בהפטרות מחר חודש עם שאול יהונתן ודוד, וכן הקבלת פני הרב המוזכר אצל אלישע הנביא "לא חודש ולא שבת".

אלא י"ל שהיוונים רצו לעקור התורה ח"ו מכלל ישראל כמו שאנו אומרים בתפילת על הניסים לחנוכה וכך נאמר שם להשכיחם תורתך [ועל שלושת המצוות שהזכרנו אלו נאמר כך, שהיוונים חשבו ששלושת המצוות האלו אם הם יפסקו ח"ו הרי תשתכח תורה מישראל], ואיך משכיחים תורה והלא הם זוכרים את התורה ויקיימו את המצוות האלה בסתר וכמו שאכן נאמר שם במגילה [פסוק לז] "בזמן ההוא אמרו בני ישראל אלה לאלה באו ונלך ונשבוב במערה פן נחלל את יום השבת", ואמנם אפשר לגזור עליהם גזירות לא לעשות מצוות מסוימות שאם יתפסו יקבלו עונש וכך אכן היה שם, אבל איך שייך לגרום לכלל ישראל לשכוח את התורה, דבר שמסרו נפשם עליה בכל הדורות, אלא י"ל שהיה ליוונים רצון להשכיחם תורתך ולנתק אותם מהברית עם הבורא, ואיך עושים זאת, על ידי שבתחילה יאסרו התורה והמצוות שהם בפרהסיא כמו המצוות האלו, ואפילו אם יקיימו אותם בהסתר, אך הדור הצעיר כבר לא יראה את המצוות, וכך אחרי כמה שנים ישתכח לאט לאט,

[דבר דומה מצינו שחכמים חששו שהטף ישכח קרי"ש לכן תקנו להזכיר בקדושה, וכך מבואר בטור או"ח סימן תכ"ג בב"ד"ה ועומדים וז"ל "ולמה נהגו לומר פעמיים "ולהיות לכם לאלוהים" בקדושה? מצאתי בתשובת הגאונים לפי שבימי רב [נחמן] גזר יוזגדר מלך פרס שלא יקראו קריאת שמע, מה עשו חכמים שבאותו הדור תקנו להבליעו בין הקדושות רישא שמע ישראל וסיפא אני ה' אלהיכם, ולמה תקנו לומר בהבלעה כך? **כדי שלא תשתכח קריאת שמע מפי התינוקות**, ובקשו רחמים מן השמים [ובא תנין בחצי היום ובלע יוזגדר בבית משכבו (תניא סי' מט)] ובטלה הגזירה, [והיו מתפללין על הסדר ופרסו על שמע כתיקנה בפרהסיא, וביקשו לסלקה לאלתר שלא לאמרה (תניא שם)] אמרו חכמים שבאותו הדור לא נבטל שלא לאמרה בקדושה כלל כדי שיתפרסם הנס לדורות אלא נקבע אותה בתפילת המוספין ובתפילת נעילה שאין שם קריאת שמע כלל וכן מנהג בשתי ישיבות, עכ"ל.].

וממילא קיום המצוות בפרהסיא מאוד חשוב לנו כיון שזה מעורר האדם, וכן כתוב במסילת ישרים [פרק ז'] שהמעשים החיצוניים משפיעים על הפנימיים, ולכן אנו מפרסמים את מצוות החג ומדליקים את הנר בחוץ, להגיד קבל עם ועדה שעשיית המצוות בפרסום, זה מאוד חשוב לנו וכן זה מראה שאפילו את השלב הראשון במזימתם שזה הפסקת עשית מצוות בפרהסיא, לא הצליחו היוונים לקחת מאתנו, לפי פירוש זה י"ל שפרסומי ניסא בחנוכה הוא לא רק בשביל הגויים והאנשים בחוץ בבחינת "יכירו וידעו כל יושבי תבל", אלא היא פרסומא גם לנו, ובאה לומר לנו שחשוב לנו הפרהסיא והרשות הרבים, וכמו שכותב הרמב"ם בהלכות דעות [פ"ו הלכה א'] "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם", ולכן אנו צריכים להדליק הנר על פתח ביתו מבחוץ, כי נר מצוה ותורה אור, וכיון שהנר מסמל את התורה, צריך שהוא יאיר ויזרח גם בפרהסיא.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו haseforim@gmail.com